

5734
1335
วิรัตน์
24 เม.ย. 51

ที่ สธ 0201.047.1/ว. 8

กลุ่มกฎหมาย สำนักบริหารกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี 11000

3 เมษายน 2551

เรื่อง ขอส่งเอกสารเผยแพร่ความรู้กฎหมายการละเมิด

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป
/โรงพยาบาลชุมชน

ตามที่กลุ่มกฎหมาย สำนักบริหารกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้
จัดให้โครงการเผยแพร่ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดและการดำเนินคดีละเมิดแก่
เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2551 โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้บริการรักษาพยาบาลในสถานบริการ มีความรู้ ความเข้าใจใน
กฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดและการดำเนินคดีละเมิด เพื่อให้เกิดความตระหนัก เข้าใจในสิทธิ
ผู้ป่วยและการปฏิบัติตนไม่ให้ถูกฟ้องละเมิด รวมทั้งกรณีถูกฟ้องละเมิด เพื่อการปฏิบัติตนใน
การแก้ต่างคดี นั้น

ในการนี้กลุ่มกฎหมายจึงขอส่งเอกสารเผยแพร่ความรู้กฎหมายฉบับที่ 2-4
แนบมาพร้อมนี้เพื่อโปรดเผยแพร่แก่เจ้าหน้าที่ในสังกัดต่อไป

เรียน นาย สสจ.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย จะเป็นพระคุณ

กลุ่มกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวง
สาธารณสุข (ส่งต่อกระทรวงยุติธรรม และ
สำนักงานอัยการสูงสุด - สนธิสัญญา
- นิตยสาร)

ขอแสดงความนับถือ

(นายกิตติศักดิ์ ประเสริฐสงค์)
ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย

- ทรน/นธ

25 เม.ย. 51

(นายสมชาย ธีระ) (นางสาวปวีณา)

กลุ่มงานระงับข้อพิพาทและแก้ต่างคดีฟ้องแพทย์
และบุคลากรด้านสาธารณสุข

โทร .0-2590-1441
โทรสาร 0-2590-1434

25 เม.ย. 51

(นายสวัสดิ์ อภิวัจนิจจัง)
นายแพทย์ อ. ฝ่ายเวชกรรมป้องกัน วิชาการ
นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร

การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

นายโสภณ สวัสดิสาร

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาเรื่องละเมิด

เทศบาล กรุงเทพมหานคร กรมทางหลวง มีหน้าที่ดูแลบำรุงทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ ในเขตรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติทางหลวงแผ่นดิน

เทศบาลขยายถนน แต่มิได้ถมบ่อทำขอบบ่อให้เรียบเป็นพื้นถนน และได้จัดให้มีเครื่องหมายให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ในเวลาค่ำคืน รถยนต์ของโจทก์ขับมาชนบ่อน้ำรถยนต์เสียหายและโจทก์บาดเจ็บ เทศบาลต้องรับผิด (ฎีกาที่ 1201/2502) ปล่อยละเลยให้ราวสะพานผูกพันเป็นช่องโหว่ เด็กเอาหลังตรึงราวสะพานจนถึงช่องโหว่จึงตกลงไปทางช่องนั้น

เทศบาลประมาทเลินเล่อ (ฎีกาที่ 769/2513) ทางเท้าเป็นหลุมขนาดใหญ่มา 2 ปี ไม่ซ่อมเป็นเหตุให้โจทก์เดินตกลงไป เทศบาลต้องรับผิด (ฎีกาที่ 761/2518) ผู้รับเหมาปรับปรุงถนนทำทางเบี่ยงไว้ แต่มิได้ติดตั้งไฟสัญญาณให้มองเห็นในเวลากลางคืน ผู้ตายขับรถยนต์มาชนเกาะกลางถนนถึงแก่ความตาย กรุงเทพมหานครต้องร่วมรับผิดกับผู้รับเหมา (ฎีกาที่ 6104/2531) กรมทางหลวงไม่ควบคุมให้ผู้รับเหมาติดตั้งสัญญาณจราจรเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ (ฎีกาที่ 4129/2530)

การรถไฟแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ปิดกั้นแผงกั้นถนน เมื่อมีรถไฟวิ่งผ่านตรงที่ทางรถไฟวิ่งผ่านตรงที่ทางรถไฟตัดผ่านถนนตามพระราชบัญญัติจัดวาง การรถไฟและทางหลวง พ.ศ. 2464 มาตรา 72 (ฎีกาที่ 2614/2522)

เจ้าพนักงานที่ดินมีหน้าที่จดทะเบียนซื้อขายที่ดินตามที่ร้องขอการหวังเหนี่ยวไม่ยอมจดทะเบียนโอนที่ดินให้ผู้ซื้อซึ่งเป็นคนไทย แม้จะมีบิดาเป็นคนต่างด้าวก็เป็นการมิชอบ (ฎีกาที่ 881/2495) แต่การไม่จดทะเบียนที่ดินให้แก่สามีซึ่งมีภรรยาเป็นคนต่างด้าวเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะถือว่าเป็นการซื้อที่ดินเพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าว (ฎีกาที่ 1617/2519)

หน้าที่จากระเบียบ การไม่ทำตามระเบียบแบบแผนของทางราชการที่มีกฎหมายบัญญัติให้ออกมาหรือตามทางปฏิบัติที่ทำกันมา หากไม่กระทำการตามระเบียบถือว่าเป็นการละเว้นด้วย

มีระเบียบว่าเงินได้จากการขายผ้า หากมีเกินหนึ่งหมื่นบาทต้องนำส่งจังหวัดห้ามเก็บไว้ที่อำเภอ เมื่อปลัดอำเภอขายผ้าได้เงินเกินหนึ่งหมื่นบาทแล้วไม่นำส่งจังหวัดกลับเก็บไว้ในเซฟของอำเภอจนมีคนร้ายไขเซฟลักเงินไป ถือว่าปลัดอำเภอมิได้ปฏิบัติตามระเบียบโดยตรงต้องรับผิด (ฎีกาที่ 1257/2493) เจ้าพนักงานที่ดินไม่ตรวจโฉนดตามที่มีโอกาสตรวจ จึงไม่ทราบ

โฉนดปลอมเป็นประมาทเลินเล่อ (ฎีกาที่ 440/2523) การที่ อ. ทุจริตรับเงินไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวได้เป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 ที่ 4 ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโจทก์ โดยจำเลยที่ 3 ในฐานะผู้บังคับบัญชาแล้วจำเลยที่ 4 จ่ายเงินโดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบแต่ปล่อยให้จำเลยที่ 4 กระทำเช่นนั้น จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบกับจำเลยที่ 4 ผู้จ่ายด้วย (ฎีกาที่ 5489/2533) จะอ้างว่าธรรมเนียมปฏิบัติก็มีการฝ่าฝืนระเบียบนั้นอยู่แล้วหาได้ไม่ (ฎีกาที่ 48/2535)

ตามข้อบังคับกำหนดว่าผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินต้องจัดเจ้าหน้าที่รับจ่ายเงิน แต่จำเลยผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินไม่จัดเจ้าหน้าที่รับจ่ายเงินเป็นเหตุให้ทหารการเงินเบียดบังเอาเงินของโจทก์ไป จำเลยต้องรับผิดชอบละเว้น (ฎีกาที่ 2600/2538) จำเลยไม่มีหน้าที่เป็นยามรักษาความปลอดภัยโดยตรง แต่ได้รับการแต่งตั้งให้อยู่เวรรักษาการโดยทางโรงเรียนจัดที่นอนให้ การอยู่เวรเน้นไปทางป้องกันอัคคีภัย จำเลยเข้าเวรและปฏิบัติหน้าที่เดียวกับได้ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยเช่นวิญญูชนจะพึงปฏิบัติในการดูแลทรัพย์สินของตน เมื่อคนร้ายได้เล็ดลอดเข้าไปและจับประตูห้องเก็บของ ซึ่งอยู่คนละชั้นกับที่จำเลยนอนแล้วลักเอาเครื่องพิมพ์ดีดของโรงเรียนไป คือไม่ได้ว่าจำเลยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อทำให้เครื่องพิมพ์ดีดของโรงเรียนสูญหายจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ (ฎีกาที่ 167/2532) จำเลยต้องไปราชการตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาและไม่อาจอยู่เวรตามกำหนด แต่จำเลยละเลยไม่บอกกล่าวให้จัดเวรยามแทน ทำให้ไม่มีเวรยามอยู่เปิดโอกาสให้คนร้ายเอาทรัพย์สินไป การละเลยต่อหน้าที่ของจำเลยเป็นเหตุโดยตรงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จำเลยต้องรับผิดชอบ (ฎีกาที่ 400/2538)

ประมาทเลินเล่อ

นายอนุชา กาศลังกา *

ในการรับข่าวสารของเราแต่ละวันไม่ว่าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ หรือ SMS ของโทรศัพท์มือถือจะพบว่าในวันหนึ่ง ๆ อย่างน้อยจะมีเรื่องเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท อยู่ด้วยเสมอ เช่น “ รถเมล์เบรกแตก ชนแหลก 10 ศพ” เป็นต้น จนมีความรู้สึกเคยชินกับ คำว่า “ประมาท” แต่ถ้าถามว่า “ประมาท” คืออะไร หลาย ๆ ท่านคงตอบในทำนองเกี่ยวกับว่า “ประมาท คือ การไม่ระมัดระวัง” ซึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไป และผลที่ตามมาจากความประมาท คือ เกิดความเสียหายขึ้นไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางร่างกาย ทรัพย์สิน ชีวิต แต่ในทางกฎหมายคำว่าประมาท มีนัยสำคัญมากกว่าการไม่ระมัดระวัง และขณะนี้คำว่า “ประมาท” เป็นคำที่ทำให้แพทย์และบุคลากรด้านสาธารณสุขรู้สึกไม่ค่อยดี เพราะมีกรณีแพทย์ถูกศาลพิพากษา ให้จำคุกเพราะประมาทแล้ว นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้จ่ายเงินทอง เพราะคำว่า “ประมาท” ไปเป็นจำนวนหลายล้านบาทและมีแนวโน้มว่าอาจเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในวันนี้เราจึงควรมารู้จักคำว่า “ประมาท” กัน เพื่อเป็นความรู้ไว้ป้องกันการกระทำโดย “ประมาท”

ประมาทเลินเล่อคืออะไร

โดยหลักทั่วไป การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ได้แก่การกระทำโดยไม่ตั้งใจแต่ผู้กระทำได้กระทำโดยขาดความระมัดระวังตามสมควร คือ เป็นการกระทำที่อยู่ในลักษณะที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังไม่กระทำด้วย ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กล่าวถึงการกระทำโดยประมาทเลินเล่อไว้ เช่น ลูกหนี้อาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ตนผิดนัดชำระหนี้ (มาตรา 217) หรือ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นทำให้เขาได้รับความเสียหาย (มาตรา 420) เป็นต้น การกระทำที่ขาดความระมัดระวังตามสมควร นั้น ดูจากตรงไหนว่า “ตามสมควร” มีหลักการพิจารณาโดยดูจากประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติความหมายของคำว่าประมาทไว้ในมาตรา 59 วรรคสี่ คือ

“การกระทำโดยประมาท ได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวมีองค์ประกอบของการกระทำโดยประมาท 3 ประการ คือ

1. ไม่ใช่การกระทำโดยเจตนา กล่าวคือ ไม่ใช่การกระทำที่รู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมนิ่งเห็นผลของการกระทำนั้น หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ คือ ไม่ได้ตั้งใจที่จะกระทำเพื่อให้เกิดผลเช่นนั้น หรืออาจเกิดผลเช่นนั้น

2. กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ ซึ่งการกระทำโดยประมาท คือ การกระทำโดยขาดความระมัดระวัง ความระมัดระวังในที่นี้หมายถึง

(1) ความระมัดระวังในภาวะเช่นนั้น ภาวะเช่นนั้น หมายถึง ในขณะกระทำการนั้น ๆ เช่น ในขณะที่ขับรถไปตามถนน ในขณะที่ทำการผ่าตัด หรือในขณะที่บรรจุสารเคมีในทึบห่อ เป็นต้น

(2) ความระมัดระวังตามวิสัย “วิสัย” หมายความว่า สภาพที่อยู่ในตัวผู้กระทำ ซึ่งต้องแยกเป็น “วิสัยคนธรรมดา” ซึ่งพิจารณาตามอายุ เพศ การอบรม ความชัดเจนหรือประสบการณ์แห่งชีวิตและอื่น ๆ “วิสัยบุคคลผู้มีวิชาชีพ” นอกจากจะมีวิสัยคนธรรมดาแล้วยังต้องมีความสำนึกในความเป็นผู้มีวิชาชีพ ผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางเพิ่มมาอีกด้วย เช่น วิชาชีพทนายความ วิชาชีพแพทย์ สถาปนิก วิศวกรรม เป็นต้น

(3) ความระมัดระวังตามพฤติการณ์ หมายความว่า เหตุภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น ในการขับรถ “พฤติการณ์” หมายถึง สภาพรถ สภาพถนน สภาพแวดล้อมถนน รวมทั้งเหตุการณ์อื่น ๆ

ส่วนคำว่า “จักต้องมี” หมายความว่า จะต้องมีความระมัดระวังในภาวะเช่นนั้น และเป็นความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ โดยระดับของความระมัดระวังนั้นไม่ได้คงที่แน่นอนตายตัว แต่ขึ้นลงตามภาวะของการกระทำตามวิสัยและพฤติการณ์

3. ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้น แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ จึงใช้ความระมัดระวังเหมือนกันแต่ใช้น้อยไปเมื่อพิจารณาวิสัยและพฤติการณ์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการประมาท

1. ความประมาท อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ

1.1 ประมาทโดยจงใจ หมายความว่า ผู้กระทำไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำโดยรู้สึกอยู่แล้วว่า เป็นการเสี่ยงที่จะเกิดภัยก็ยังขึ้นทำลงไป โดยคิดว่าคงสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดภัยขึ้นได้ ประมาทลักษณะนี้ถือว่าเป็นประมาทอย่างร้ายแรง

1.2 ประมาทโดยไม่รู้ตัวหรือประมาทธรรมดา คือ ไม่ระมัดระวังตามสมควร
2. การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนในกฎหมายจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท
ในทันทียังไม่ได้ ผู้กระทำประมาทหรือไม่ ต้องพิจารณาตามมาตรา 59 วรรคสี่ เช่น

ฎีกาที่ 294/2501 ขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตแต่ไม่ประมาททับคนตาย
ก็ไม่มี ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ฎีกาที่ 206/2503 จำเลยขับรถผิดทางเข้าไปชนรถที่ผู้เสียหายขับขี่ เพียงแต่
ปรากฏว่าผู้เสียหายไม่มีใบอนุญาตให้ขับขี่เท่านั้น ยังไม่เป็นเหตุที่จะทำให้ฟังว่าผู้เสียหาย
ประมาทเลินเล่อ

จะเห็นว่าการไม่มีใบขับขี่หรือใบอนุญาตขับขีรถนั้น แม้จะเป็นความผิดตาม
พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แต่เพราะเหตุไม่มีใบขับขี่ยังถือไม่ได้ว่าประมาทต้อง
ให้ได้ความว่า ผู้นั้นกระทำการโดยประมาทตามองค์ประกอบมาตรา 59 วรรคสี่ จึงจะถือว่าประมาท

3. การกระทำโดยประมาทไม่มีการพยายามกระทำความผิด (ตามมาตรา 80)
เพราะการพยายามกระทำความผิดมิได้เฉพาะในการกระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น

4. การกระทำโดยประมาทจะมีการร่วมกระทำใช้ให้กระทำ หรือสนับสนุนให้กระทำไม่ได้
กล่าวคือ ถ้ามีผู้กระทำโดยประมาทหลายคน ต่างคนต่างต้องรับผิดชอบประมาทในการกระทำ
ของตนมิใช่ในฐานะร่วมกระทำกับผู้อื่น

เมื่อเราได้รับทราบความหมายของคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” แล้ว ลองมาดู
ตัวอย่างซึ่งนำมาจากคำพิพากษาของศาล (บางกรณียังไม่ถึงที่สุด) เพื่อศึกษาดูว่ากรณีไหน
บางที่น่าจะเข้าข่ายประมาทและเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศในปัจจุบัน จึงขอยกตัวอย่างคดีที่
ผู้เสียหายฟ้องกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเนื่องมาจากการ
กระทำของแพทย์ (การรักษาพยาบาลผู้ป่วย) มาเป็นกรณีศึกษาสัก 3 เรื่อง

คดีที่ 1

โจทก์ฟ้องว่า ได้ฝากครรภ์ไว้ที่โรงพยาบาล ส. ได้ไปพบแพทย์ตามนัดเสมอร่างกาย
ของโจทก์และทารกในครรภ์มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ดีปรากฏว่า วันหนึ่งโจทก์ปวดท้องอย่าง
รุนแรงจึงไปที่โรงพยาบาล ส. พบแพทย์ ป. ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาแต่แพทย์ดังกล่าว ปล่อยปลະ
ละเลยไม่ตรวจดูแลรักษาตามระเบียบวิธีปฏิบัติทางการแพทย์โดยนำโจทก์ไปนอนรอดด้วยความ
เจ็บปวดทรมานเป็นเวลาหลายชั่วโมง โจทก์หมดสติไม่สามารถคลอดโดยวิธีปกติ ส่วนทารกมี
อาการขาดอากาศอย่างรุนแรงไม่มีทางอื่นต้องทำการผ่าตัด แพทย์ ป. ได้ทำการผ่าตัดปรากฏว่า

เด็กคลอดเป็นเพศชายและถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากสาเหตุขาดอากาศหายใจ จึงถือว่าการกระทำที่ไม่ดำเนินการรักษาพยาบาลตามหลักทางวิธีการแพทย์เป็นเหตุให้บุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย เรียกค่าเสียหาย 1.3 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย คดีนี้ต่อสู้กันถึงศาลฎีกาโดยศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ร่วมกันใช้เงินแก่โจทก์คนละ 360,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย (โจทก์คือ พ่อและแม่ของเด็ก) คดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ทั้งสอง โดยศาลฎีกาเห็นว่า ข้อเท็จจริงคือ เมื่อโจทก์มาถึงโรงพยาบาลแล้วพยาบาลได้นำโจทก์ไปห้องคลอดและทำความสะอาดร่างกาย นอนรอที่ห้องคลอดต่อมามีแพทย์หญิงคนหนึ่งมาตรวจวัดช่องคลอดและสอบถามได้ความว่า โจทก์คลอดลูกคนแรกโดยวิธีธรรมชาติ คนนี้เป็นคนที่ 2 แพทย์จึงเห็นว่า น่าจะคลอดด้วยวิธีธรรมชาติได้เช่นกัน จากนั้นแพทย์ ป. เข้ามาตรวจครรภ์และสั่งพยาบาลให้น้ำเกลือ และพยาบาลนำออกซิเจนมาครอบงมูกช่วยหายใจ หลังจากนั้นอีกประมาณ 3 ชั่วโมง แพทย์ ป. มาตรวจครรภ์และบอกว่าไม่สามารถคลอดได้เองต้องผ่าตัดเอาทารกออกข้อเท็จจริงในระหว่างโจทก์มาพบแพทย์จนกระทั่งผ่าตัดปรากฏว่า แพทย์และพยาบาลได้ทำการตรวจสุขภาพและช่องคลอดโจทก์เป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันพบว่าทารกในครรภ์มีการเต้นของหัวใจเป็นปกติความสัมพันธ์ของการเปิดปากมดลูก และการเคลื่อนที่ลงต่ำของส่วนนำปกติ เมื่อพบว่า สีของน้ำคร่ำที่ไหลออกมาผิดปกติ แพทย์ ป. ก็ให้การรักษาเบื้องต้นโดยการให้น้ำเกลือและออกซิเจนทันที (มีประมาณน้ำคร่ำผิดปกติเพียง 50 ลูกบาศก์เซนติเมตร) การบีบตัวของมดลูกและทารกมีการเต้นของหัวใจเป็นปกติอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งเข้าห้องผ่าตัด ซึ่งแสดงว่า ช่วงเวลาที่แพทย์ ป. ไปตรวจครรภ์ครั้งแรกจนถึงเวลาก่อนผ่าตัด ยังไม่มีสิ่งผิดปกติที่ต้องผ่าตัด เหตุที่แพทย์ ป. ต้องผ่าตัดทำคลอดเนื่องจากส่วนนำไม่เคลื่อนต่ำลงตามควรที่จะเป็น ซึ่งก่อนผ่าตัด แพทย์ ป. ได้พิจารณาทางเลือก 2 ทาง คือ ผ่าตัดกับใช้เครื่องดูดออกแต่ประเมินแล้วเห็นว่า ทารกศีรษะอยู่สูง หากใช้เครื่องดูดอาจไม่ปลอดภัยทั้งแม่และเด็ก จึงตัดสินใจผ่าตัด ดังนั้น การไม่รีบผ่าตัดและผ่าตัดล่าช้าไปบ้าง จึงหาข้ออ้างชี้ว่าแพทย์ประมาทเลินเล่อในการตรวจรักษาหรือตัดสินใจผิดพลาดไม่ นอกจากนี้ เมื่อผ่าตัดทารกออกมาพบว่า หัวใจทารกไม่เต้น ทีมผ่าตัดได้ทำการปฐมพยาบาล บีบหัวใจ ให้ยากระตุ้นและใส่ท่อช่วยหายใจ แต่ไม่สามารถช่วยชีวิตทารกไว้ได้ ศาลฎีกาจึงเห็นว่า นายแพทย์ ป. ได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจรักษาโจทก์ที่ 1 ตามความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพแพทย์แล้วการกระทำของทางแพทย์ ป. ไม่เป็นละเมิดต่อโจทก์พิพากษายกฟ้อง (ฎีกาที่ 5018/2550) จากคดีนี้มีข้อสังเกตหลายประการ คือ

1. กระบวนการรักษาตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นมีบันทึกทางการแพทย์ไว้อย่างสมบูรณ์ต่อเนื่องทุกกระบวนการ เมื่อพยานมาเบิกความประกอบเอกสาร ทำให้พยานฝ่ายจำเลยมีน้ำหนักมาก
2. กระบวนการรักษาเป็นไปตามมาตรฐานทุกขั้นตอน สามารถชี้แจงอธิบายได้สมเหตุสมผล
3. การใช้ดุลยพินิจของแพทย์อยู่บนหลักการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ แม้ผลจะออกมาว่า เกิดความเสียหายเพราะทารกเสียชีวิต แต่ศาลก็เห็นว่า ไม่ใช่มีสาเหตุจากความประมาทหรือนัยหนึ่งคือ การดำเนินการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีมาตรฐานวิชาชีพไม่ถือเป็นการกระทำโดยประมาทอันจะมีความผิดตามกฎหมาย
4. พยานผู้เชี่ยวชาญเป็นแพทย์ในโรงพยาบาล ส. นั้นเอง ไม่ได้มาจากหน่วยงานอื่นแต่ศาลก็เชื่อถือ

คดีที่ 2

โจทก์ฟ้องว่า ผู้ตายเข้ารับการรักษาอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่อิ่ม และกลัมน้ำอืดเกร็งที่โรงพยาบาล ด. แพทย์โดยประมาทเลินเล่อโดยสั่งพยาบาลฉีดยาลดอาการวิตกกังวล จำนวน 2 เข็ม ซึ่งเกินขนาดที่ผู้ตายได้รับจนผู้ตายหมดสติ จากนั้นแพทย์ดังกล่าวได้สั่งให้ญาตินำตัวผู้ตายกลับบ้าน และปกปิดความผิดด้วยการบันทึกในเวชระเบียนว่า ก่อนกลับบ้านผู้ป่วยรู้สึกตัวทำตามคำสั่งได้ หายใจปกติสม่ำเสมอดี ทั้งที่ผู้ตายหมดสติแล้ว การกระทำของแพทย์ทำให้โจทก์เสียหาย ขอให้ชดใช้เงิน 2.8 ล้านบาทพร้อมดอกเบี้ย

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า จากพยานโจทก์น่าเชื่อว่า หลังพยาบาลฉีดแอสีเอ็มเข็มที่สองให้ผู้ตายตามคำสั่งของแพทย์ ผู้ตายหมดสติแม้โจทก์ทั้งสามไม่สามารถนำสืบให้เห็นว่า แพทย์ประมาทเลินเล่อในการรักษา แต่การที่แพทย์ซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยอาการของผู้ตายซึ่งมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์เป็นพิเศษ โดยการรับผู้ตายไว้ตรวจรักษาหรือเฝ้าดูอาการของผู้ตายต่อไปจนกว่าผู้ตายจะรู้สึกตัว แต่แพทย์หาได้ทำเช่นนั้นไม่ กลับให้ญาตินำผู้ตายกลับบ้านในขณะที่ผู้ตายหมดสติแสดงว่า ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลรักษาผู้ตายจนผู้ตายถึงแก่ความตายในขณะที่เดินทางกลับบ้าน แม้จะด้วยสาเหตุการตายเกิดจากกลัมน้ำอืดหัวใจตายจากเส้นเลือดแดงเลี้ยงหัวใจตีบแข็งก็ตาม เช่นนี้ย่อมทำให้โจทก์เสียหาย ถือว่าแพทย์ทำละเมิดต่อโจทก์พิพากษาให้จำเลยชำระเงินค่าปลงศพ 30,000 บาท ค่าขาดไร้อุปการะรวม 200,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5

คดีนี้มีข้อสังเกตคือ แม้โจทก์จะนำสืบไม่ได้ว่า ผู้ตายตายเพราะการฉีดแวนเทียม แต่การที่แพทย์ให้ผู้ตายกลับบ้านขณะที่ยังไม่ได้สติ ถือเป็น การไม่ระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ซึ่งต้องมีเป็นพิเศษ แม้ผู้ตายตายด้วยสาเหตุอื่นก็ถือว่า ประมาทเลินเล่อแล้ว และศาลให้ชดใช้เงินบางส่วนที่เหมาะสมกับความประมาทดังกล่าว อย่างไรก็ตามคดีนี้โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาจึงยังไม่ถือว่า คดีถึงที่สุด แต่การวินิจฉัยของศาลชั้นต้นได้ชี้ให้เห็นว่า ความรับผิดชอบของแพทย์ยังมีอยู่ แม้ว่าผู้ตายเดินทางกลับบ้านแล้ว (คดีนี้ผู้ตายเสียชีวิตระหว่างทางกลับบ้าน)

คดีที่ 3

นาง อ. ผู้ตายได้เข้ามารับการผ่าตัดที่โรงพยาบาล พ. แพทย์ได้นำผู้ตายเข้าห้องผ่าตัดทำคลอดบุตรออกมาได้ แต่แพทย์ดังกล่าวบอกโจทก์ว่า ระหว่างทำการคลอดตอตันเด็กออกมามือบังเอิญไปโดนเส้นเลือดขาด จึงจำเป็นต้องต่อเส้นเลือดโดยด่วน และเนื่องจากอุปกรณ์การแพทย์ไม่พร้อม ขอให้นำตัวผู้ตายส่งไปยังโรงพยาบาล อ. เพื่อทำการรักษาต่อแล้วนำตัวเข้าห้อง ไอ.ซี.ยู แต่ไม่อาจช่วยเหลือผู้ตายได้ การกระทำของแพทย์ พยาบาล โรงพยาบาล พ. เป็นการกระทำโดยประมาทและควรต้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือแพทย์ และปริมาณของเลือดให้เพียงพอ และใช้ความระมัดระวังในการผ่าตัดคลอดบุตร และนำเด็กออกจากครรภ์ เป็นเหตุให้ผู้ตายต้องเสียชีวิต เนื่องจากช็อคเสียชีวิตมาก การกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดทำให้โจทก์เสียหายขอให้ชดใช้ 2.5 ล้านบาท

คดีนี้ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ตายเสียชีวิตเพราะอาการเสียเลือดมากผู้ตายฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลนี้มาตั้งแต่ต้น และปฏิบัติตัวตามคำสั่งของแพทย์และไปตามนัดตลอดแพทย์ผู้ตรวจครรภ์ทราบแต่แรกแล้วว่า ผู้ตายมีโรคโลหิตจาง ซึ่งเอกสารทางการแพทย์เรื่องการฝากครรภ์ระบุว่า การตั้งครรภ์ของผู้ป่วยซึ่งป่วยเป็นโรคโลหิตจาง หรือธาลัสซีเมียถือว่าเป็นกรณีที่บุคคลมีภาวะเสี่ยงสูง และมีอันตรายในการคลอดบุตรสูง เนื่องจากผู้ป่วยโรคนี้จะส่งผลให้เด็กในครรภ์เติบโตช้า และตัวผู้ป่วยทนต่อการสูญเสียเลือดได้น้อยกว่าคนปกติทั่วไป ตลอดจนมีการติดเชื้อง่ายในขณะทำคลอด ดังนั้น แพทย์ผู้ดูแลครรภ์ของผู้ป่วยซึ่งเป็นโรคโลหิตจางจะต้องใช้ความระมัดระวังมากเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นหลักการรักษาของแพทย์ทั่วไปของแพทย์ที่จะต้องดูแลผู้ป่วยตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นโรคนี้นี้ตั้งแต่ก่อนคลอดระหว่างคลอด และหลังคลอด แพทย์ทราบอยู่แล้วว่า ผู้ตายเป็นโรคโลหิตจางอยู่ก่อนคลอด ซึ่งตามวิชาชีพแพทย์เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยซึ่งเป็นโรคนี้นี้ต้องมีการเตรียมการก่อนคลอดโดยจะต้องเตรียมเลือด อุปกรณ์ให้เพียงพอปรากฏว่า โรงพยาบาลไม่ได้เตรียมเลือดไว้ ผู้ตายสูญเสียเลือดมากแสดงให้เห็นว่า ก่อนคลอดไม่มีการเตรียมเลือดให้เพียงพอ หลังคลอดไม่ได้มีการเฝ้าระวังเกี่ยวกับการสูญเสียเลือดหรือการตกเลือดแพทย์ไม่ได้

ทำการรักษาอาการตกเลือดของผู้ตายหลังคลอดแต่อย่างใด แต่กลับส่งตัวผู้ตายไปโรงพยาบาล อ. ทั้งที่ผู้ตายยังตกเลือดอยู่ซึ่งพรวดันเร็ว ความดันโลหิตต่ำ โดยให้น้ำเกลือเพียงขวดเดียว ผู้ตายถึงแก่ความตายก่อนถึงโรงพยาบาล อ. เพียง 5 นาที ฟังได้ว่า ผู้ตายถึงแก่ความตายในขณะที่ยังอยู่ในความรับผิดชอบของแพทย์และโรงพยาบาล พ. และถือว่า แพทย์กระทำโดยประมาทเลินเล่อขาดความระมัดระวังตามวิชาชีพ และวิสัยของแพทย์ทั่วไป ผู้ตายถึงแก่ความตายจึงเป็นละเมิดพิพาทษาให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์ 2.6 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย

คดีนี้ถึงที่สุดแล้วโดยจำเลยและโจทก์ไม่อุทธรณ์

จากตัวอย่างทั้ง 3 เรื่อง น่าจะได้แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทในส่วนของ การให้บริการทางการแพทย์หลายประการ ซึ่งการพิจารณาการกระทำโดยศาลจะพิจารณาตามหลักกฎหมาย มาตรา 59 วรรคสี่ ดังกล่าวข้างต้นนั่นเอง ที่จริงแล้วขณะนี้ก็มีกรณีตัวอย่างมากพอสมควร แต่ในตอนนี้ได้ยกมาให้พิจารณาคณะที่ศาลพิพากษาค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานทุกอย่างต้องดำเนินการด้วยความสุจริต รอบคอบในทุกขั้นตอน กระบวนการจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาท และในการดำเนินชีวิตขอให้ระลึกถึงปัจฉิมโอวาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เคยตรัสไว้แก่สาวก คือ “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันว่าสังขารทั้งหลายย่อมมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจทั้งปวงอันเป็นประโยชน์ของตนและประโยชน์ของผู้อื่นให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด ”

เอกสารอ้างอิง: ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์,คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1,กรุงเทพ
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2544

*นิติกร 8 ว กลุ่มกฎหมาย

พยานหลักฐานมิใช่เพื่อใช้การพิสูจน์ข้อเท็จจริง

* นางสาวสุภาภรณ์ เกรียงชัยพฤกษ์ *

แต่มีข้อยกเว้น ไม่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ดังนี้

กรณีปัญหาข้อกฎหมาย

ตัวอย่าง นายแพทย์ ก. ได้ฉีดแอสเลียม (คลายเครียด) 2 เข็ม ให้แก่คนไข้ติดต่อกันแล้วปล่อยให้ญาตินำคนไข้กลับบ้านโดยไม่รอดูอาการคนไข้ก่อนว่าเป็นอย่างไร ต่อมาคนไข้ตายระหว่างทางกลับบ้าน หากได้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่านายแพทย์ ก. ได้กระทำความผิดแล้วข้างต้นแล้ว การวินิจฉัยว่าการกระทำความผิดของนายแพทย์ ก. เป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่ นั้น กรณีเช่นนี้ เรียกว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งไม่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาล ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยเองว่าเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่เอง

กรณีปัญหาข้อเท็จจริง

มีข้อเท็จจริงบางกรณีซึ่งไม่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ แต่ศาลรู้ได้เอง ได้แก่ ข้อเท็จจริง 3 กรณีดังต่อไปนี้

- 1.1 ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป
- 1.2 ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้
- 1.3 ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับกันหรือกฎหมายถือว่ารับกันแล้วในศาล

2.1 ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป หมายถึง ข้อเท็จจริงซึ่งที่คนในสังคมทั่วไปรู้กันอยู่ ถูกต้องหรือสามารถจะเข้าไปตรวจสอบได้ไม่ยาก ศาลจะฟังข้อเท็จจริงให้เป็นไปตามที่รู้กันอยู่ทั่วไปนั้น เช่น

- การคำนวณวันเวลาทางปฏิทิน หรือ
- วันเวลาทางจันทรคติ หรือ
- เชียงใหม่เป็นจังหวัดในภาคเหนือ
- วันที่ 13 เมษายน เป็นวันสงกรานต์

- พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย แต่ใครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดใดจังหวัดนนทบุรี ไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป
- จารีตประเพณีท้องถิ่น

ในข้อยกเว้นนี้ ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปนั้น เป็นกรณีที่ไม่ต้องใช้พยานหลักฐานมาพิสูจน์ แต่คู่ความจะขอ นำพยานหลักฐานมาสืบก็ได้ ไม่ห้ามเด็ดขาดแต่ให้เป็นทางเลือก

2.2 ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้ หมายถึง กฎหมายบัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานข้อเท็จจริงไว้เป็นการเด็ดขาดหรือบังคับให้ถือข้อเท็จจริงนั้นเป็นการเด็ดขาด (กฎหมายปิดปาก) จะนำสืบโต้แย้งเป็นอย่างอื่นไม่ได้ จะต้องถือข้อเท็จจริงเป็นยุติตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้เป็นการเด็ดขาด เช่น

- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 วรรคสาม ให้สันนิษฐานไว้ว่า ผู้ที่มียาเสพติดประเภท 1 ไว้ในครอบครองเป็นปริมาณสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย จะนำพยานหลักฐานมานำสืบเป็นอย่างอื่นไม่ได้

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 ศาลในคดีส่วนแพ่งจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏไว้ในคำพิพากษาในคดีส่วนอาญา

- การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

- เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้สมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น

2.3 ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล หมายถึง คำรับของคู่ความในศาล (คดีแพ่ง) ซึ่งเกิดจาก

2.3.1 กระบวนการยื่นคำคู่ความ ได้แก่ คำฟ้อง คำให้การ

เช่น ก. ฟ้อง ข. ว่า ข. กู้เงิน 2,000.- บาท จาก ก. แล้วไม่ชำระ ข. ยื่นคำให้การต่อสู้ว่า กู้เงินจริงแต่ชำระแล้ว ดังนี้ประเด็นที่ ข. กู้เงินจาก ก. จำนวน 2,000.- บาท ถือว่า ข. ได้รับแล้วว่า กู้เงินไปจาก ก. จริง ก. ต้องไม่มีหน้าที่พิสูจน์ แต่ ข. กล่าวอ้างว่าชำระแล้วเป็นการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ ข. มีหน้าที่นำพยานหลักฐานพิสูจน์ต่อศาลว่าได้ชำระเงินกู้คืนแก่ ก. แล้ว

- 2.3.2 การชี้สองสถานและกำหนดประเด็นข้อพิพาท ในวันชี้สองสถานศาลตรวจคำ
คู่ความแล้ว ศาลอาจสอบถามคู่ความให้ประเด็นชัดเจนขึ้นซึ่งอาจมีการรับ
ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากคำคู่ความซึ่งเป็นการลดประเด็นแห่งคดีให้น้อยลง
- 2.3.3 การแถลงรับข้อเท็จจริงของคู่ความในกระบวนการพิจารณาในศาล คู่ความอาจมีการรับ
ข้อเท็จจริงในทุกชั้นตอนก่อนที่ศาลจะพิพากษา
เช่น ก่อนการสืบพยานปากหนึ่งปากใด คู่ความอาจรับข้อเท็จจริงใดเพิ่มเติมก็ทำได้
ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่จำเป็นต้องสืบพยานปากนั้นต่อไป
- 2.3.4 คำรับของคู่ความต้องไม่มีเงื่อนไข

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

7452/2541 จำเลยซึ่งเป็นแพทย์ได้แจ้งโจทก์ว่ามีเด็กตายในท้องโจทก์ โจทก์จึงยินยอมให้จำเลยทำ
การขูดมดลูกและทำแท้งให้ แต่การที่จำเลยใช้เครื่องมือแพทย์เข้าไปขูดมดลูกของโจทก์ทำให้มดลูก
ทะลุ ทั้งที่มดลูกของโจทก์มีลักษณะเป็นปกติ มิได้มีลักษณะบางแต่อย่างใด และทำให้ลำไส้เล็ก
ทะลักออกมาทางช่องคลอดยาว 5 เมตร เนื่องจากเครื่องมือแพทย์ที่ใส่เข้าไปในช่องคลอดได้เกี่ยวเอา
ลำไส้ดึงออกมานั่นเอง จำเลยจึงไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยของผู้มีความรู้ความสามารถ
ในการประกอบวิชาชีพแพทย์ นับเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลยซึ่งต่อมาแพทย์คนอื่นที่ตรวจ
โจทก์ในภายหลังเห็นว่า หากนำลำไส้ของโจทก์ใส่เข้าไปในร่างกายอีกอาจมีการติดเชื้อในช่องท้อง
จึงได้ทำการตัดลำไส้ที่ทะลักออกมาทิ้งไป จำเลยจึงต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนต่อโจทก์

เรียบเรียงโดย

นางสาวสุภาภรณ์ เกรียงชัยพฤกษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ประจำเขต 2 กลุ่มกฎหมาย
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

หนังสืออ้างอิง

1. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานของ อ.พรเพชร วิชิตชลชัย นิติศาสตร์บัณฑิต
(เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนติบัณฑิต
2. รวมคำบรรยายภาคสอง สมัยที่ 58 ปีการศึกษา 2548 วิชาพยานหลักฐานโดย
ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล

ผู้เสียหาย

นายอนุชา กาศลังกา

ในการดำเนินชีวิตของผู้คนย่อมมีโอกาสประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในทางดี และในทางร้าย เช่น ได้รับคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาได้รับรางวัลต่าง ๆ หรือทำงานสำเร็จ ลุล่วงตามความประสงค์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ทางดี แต่ในทางร้าย เช่น ถูกคู่อดีตศัตรูชะ รถยนต์ เฉี่ยวชนกัน เดินไปตามถนนแล้วสะดุดก้อนหินล้มลงได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น เหตุการณ์ที่เกิด ในทางร้ายนี้มักจะก่อให้เกิดผลในทางการสูญเสีย เสื่อมเสียด้านต่าง ๆ ซึ่งผลเหล่านี้เราอาจ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความเสียหาย” เช่น ความเสียหายทางสิ่งของ ทรัพย์สิน ความเสียหาย แก่สภาพร่างกาย เสียชีวิต หรือความเสียหายต่อชื่อเสียง เป็นต้น ส่วนบุคคลผู้ที่ได้รับผลแห่ง เหตุการณ์นั้น เรียกว่า “ผู้เสียหาย” อันเป็นคำที่ใช้กันอยู่ทั่วไป แต่ในทางกฎหมาย “ผู้เสียหาย” จะมีลักษณะพิเศษยิ่งกว่า “ผู้เสียหายธรรมดา” ดังนั้น เราจึงควรศึกษาเรียนรู้กันว่า ผู้เสียหาย ตามกฎหมายมีลักษณะอย่างไรบ้าง

ความเสียหาย

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คำว่า “เสียหาย” หมายถึง เสีย เสื่อมเสีย ยับเยิน ย่อยยับ จะเห็นว่า มีความหมายกว้างมาก แต่ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ อย่างง่าย ๆ ว่า เป็นผลจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำหรืองดเว้นการกระทำ เช่น รถชนกันย่อมเกิดการบุบสลายของรถยนต์ในส่วนต่าง ๆ มีความบุบสลายเสื่อมเสียใน ร่างกายจิตใจของผู้ขับขี่หรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในทางกฎหมายมิได้มีนิยามคำว่า “เสียหาย” เป็นการเฉพาะจึงน่าจะใช้ในความหมายเดียวกันกับที่กำหนดในพจนานุกรมการบัญญัติใน กฎหมายจะใช้คำตรง ๆ ว่า ความเสียหาย และชี้ว่า เป็นความเสียหายที่เกิดแก่อะไร เช่น ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยอันเกิดจากรถ เป็นต้น ในตอนนี้จะกล่าวถึง เฉพาะกรณีความเสียหายจากการละเมิดเท่านั้น

ผู้เสียหาย

ผู้เสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการ ไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งเป็นความหมายทั่วไปที่ทุกคนสามารถ เข้าใจได้ว่า คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายที่แท้จริง หรือทางกฎหมายเรียกว่า “ผู้เสียหายโดยพฤตินัย”

ผู้เสียหาย กรณีละเมิดทางแพ่ง

เพื่อพิจารณาจากมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะพบว่า มีความเสียหาย 6 ประการที่จะได้รับความคุ้มครอง ดังนั้น ผู้เสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดย

- (1) เสียหายแก่ชีวิต คือ เสียชีวิต
- (2) เสียหายแก่ร่างกาย คือ การบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ
- (3) เสียหายแก่ออนามัย คือ การเดือดร้อนจากกลิ่น สี แสง เสียง คว้น หรืออื่นใดที่มีผลต่อสุขภาพทั้งทางกาย ทางใจ รวมทั้งความเดือดร้อนรำคาญ
- (4) เสียหายแก่เสรีภาพ คือ การถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว เป็นต้น
- (5) เสียหายแก่ทรัพย์สิน คือ ทรัพย์สินเสียหาย บุบสลาย สูญหาย หรือเกิดความบกพร่อง หรือใช้การไม่ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นต้น
- (6) เสียหายแก่สิทธิ คือ ทำให้เสียสิทธิบางประการซึ่งเป็นสิทธิที่มีตามกฎหมาย หรือกฎหมายรับรองคุ้มครอง

ผู้เสียหายทางอาญา

โดยหลักก็ถือเช่นเดียวกันกับผู้เสียหายโดยทั่วไป คือ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจริง โดยความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ฐานใดฐานหนึ่ง เช่น ความผิดต่อทรัพย์สิน คือ เจ้าของทรัพย์สินที่ถูกลักไป ยักยอก หรือฉ้อโกงไป หรือความผิดต่อร่างกาย คือ ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือ ตายจากการถูกทำร้าย เป็นต้น แต่ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้แม้จะเกิดความเสียหาย ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายในทางอาญา นอกจากนี้ผู้เสียหายต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย คือ เป็นผู้เสียหายโดยพฤตินัย และไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด

ผู้มีอำนาจทำการแทนผู้เสียหาย

ในทางแพ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายหรืออีกนัยหนึ่งผู้ละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ในทางปฏิบัติหากฝ่ายผู้เสียหายกับคู่กรณีสามารถตกลงค่าสินไหมทดแทนกันได้ก็ไม่มีปัญหา แต่หากตกลงกันไม่ได้จำเป็นต้องใช้สิทธิในทางศาลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เสียหาย สามารถมอบอำนาจให้แก่บุคคลอื่น หรือให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนผู้เสียหายได้ คือ

1. บุคคลผู้มีอายุเกินกว่า 20 ปีขึ้นไป ที่ได้รับมอบอำนาจ
2. กรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมสามารถทำการแทน
3. กรณีผู้เสียหายเป็นบุคคลไร้ความสามารถ ผู้อนุบาลสามารถทำการแทน
4. กรณีผู้เสียหายเป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน

5. กรณีผู้เสียหายเป็นนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้รับมอบอำนาจเป็นผู้ทำการแทนได้

ในทางอาญาผู้ที่มีอำนาจดำเนินการแทนผู้เสียหาย คือ

1. ผู้แทนโดยชอบธรรม ได้แก่ บิดา มารดาของผู้เยาว์ หรือผู้ปกครอง หรือผู้อนุบาล กรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

2. ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาโดยเฉพาะกรณีผู้เสียหายตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้

ผู้บุพการี คือ ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป ได้แก่ บิดา มารดา (ตามความเป็นจริง)

ผู้สืบสันดาน คือ ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ (ตามความเป็นจริง)

สามีภรรยา หมายถึง สามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย

3. ผู้แทนเฉพาะคดีที่ศาลตั้ง กรณีผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้วิกลจริตหรือบุคคลไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถกระทำหน้าที่ได้ หรือมีผลประโยชน์ขัดกับผู้เยาว์หรือบุคคลไร้ความสามารถ

4. กรณีผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามีสามารถฟ้องคดีเองได้ ไม่ต้องขอความยินยอมจากสามี

5. กรณีภริยาเป็นผู้เสียหาย นอกจากกรณีตายหรือบาดเจ็บจนไม่อาจดำเนินการเอาได้สามีจะมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทน ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากภริยาก่อน

บุคคลดังกล่าวข้างต้นสามารถจัดการแทนผู้เสียหาย ดังนี้

- (1) ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน, ตำรวจ
- (2) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
- (3) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (4) ถอนฟ้องคดีอาญา หรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (5) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับผู้เสียหายที่ควรรู้

1. ผู้เสียหายนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ถูกทำให้เสียหาย บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินก็เป็นผู้เสียหายได้ หากได้รับความเสียหายเกี่ยวกับสิทธิครอบครอง (ฎีกาที่ 420/2505)
2. ผู้รับฝากเงินมีอำนาจเอาเงินที่รับฝากไปใช้จ่ายได้ และมีหน้าที่ต้องคืนเงินแก่ผู้ฝากให้ครบจำนวน การที่ผู้รับฝากจ่ายเงินให้จำเลยไป เพราะถูกจำเลยหลอกลวง ถือว่าผู้รับฝากเป็นผู้เสียหาย ผู้ฝากไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 87/2506)
3. ผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก ทำให้เสียทรัพย์สินและลักทรัพย์ ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินเหล่านั้นก็เป็นผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 1284/2514)
4. คู่สมรสที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ไม่เป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อคู่สมรสฝ่ายหนึ่งถูกทำร้ายถึงตาย คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎีกาที่ 1056/2513)
5. บุตรโจทก์ถูกรถชนบาดเจ็บ โจทก์ซึ่งเป็นบิดาและเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ย่อมมีหน้าที่รักษาพยาบาลบุตรผู้เยาว์ เมื่อโจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลก็ย่อมมีอำนาจฟ้องจากการทำละเมิดได้ (ฎีกาที่ 1145/2512)

ความยินยอม

ในเรื่องความเสียหายและผู้เสียหายจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความยินยอมเพราะบางกรณีความยินยอมอาจทำให้การกระทำไม่ถือเป็นการละเมิดได้

หลักเกี่ยวกับความยินยอม

1. ความยินยอมให้กระทำผู้เสียหายจากการกระทำนั้นจะฟ้องฐานละเมิดไม่ได้ ความยินยอมเช่นว่านี้ ไม่ได้หมายความว่า จะทำให้เกิดสิทธิ อำนาจ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะทำอะไรก็ได้ แต่เดิมถือว่า เมื่อยินยอมแล้วโดยหลักไม่ถือว่า เป็นละเมิด แต่ปัจจุบันนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 9 กำหนดดังนี้

“ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิด หรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลงผู้ประกาศหรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลงผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศหรือคำแจ้งความที่ทำได้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือ จำกัดความรับผิดในกรณีอื่น นอกจากที่กล่าวมาในวรรคหนึ่งซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพื่อเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น"

ซึ่งตามมาตรา 8 นี้ โดยเฉพาะในวรรคแรกจะเกี่ยวข้องกับโรงพยาบาล เช่น ก่อนเข้าห้องผ่าตัดโรงพยาบาลให้ผู้ป่วยหรือญาติเซ็นชื่อก่อน อันนี้เรียกว่า เกี่ยวกับชีวิต และร่างกายถ้าแพทย์ พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ย่อมเป็นการละเมิดจะอ้างไม่ได้ว่า มีการเซ็นชื่อยินยอมแล้ว กรณีตามวรรคสอง หมายถึง ต้องไม่เกี่ยวกับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย แต่กรณีทรัพย์สิน เช่น เอรารถไปฝากทำสัญญาว่า ถ้าทรัพย์สินในรถหายไม่ต้องรับผิด เช่นนี้สามารถทำได้ แต่เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

2. ความยินยอมต้องให้ไว้ก่อนหรือขณะกระทำ ถ้าให้หลังจากกระทำไม่ใช่การกระทำโดยยินยอม และผู้ให้ความยินยอมถอนความยินยอมที่ได้ให้ไว้เมื่อใดก็ได้ เมื่อถอนแล้ว ถ้าผิดทำต่อไปเป็นละเมิด

3. ต้องให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำโดยตรง
4. ต้องให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ต้องไม่ใช่เกิดจากกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่
5. อาจให้ความยินยอมโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้
6. ความยินยอมมีขอบจำกัด ยินยอมแค่ไหนก็แค่นั้น

บทสรุป

ผู้เสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจริงจากการกระทำ ไม่กระทำ หรืองดเว้น การกระทำ และไม่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำให้เกิดความเสียหายหรือความผิดในการนั้น ผู้เสียหายไม่สามารถดำเนินการใช้สิทธิในการเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนก็อาจมอบอำนาจให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการแทนได้ แต่ในกรณีเป็นคดีอาญาต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเท่านั้น เช่น บิดา มารดา ลูก หลาน หลาน ลื้อ สามี ภรรยา เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้เสียหายก็ไม่ควรใช้สิทธิของตนอย่างเต็มที่โดยไม่พิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสมหรือข้อเท็จจริงของเหตุแห่งการกระทำอันทำให้เกิดความเสียหายเช่นนั้น เพราะความเสียหายบางครั้งอาจเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือปัจจัยที่ไม่อาจคาดหมายได้หลาย ๆ อย่าง การพูดจาประนีประนอมรับฟังเหตุฟังผลซึ่งกันและกัน จะทำให้ความขัดแย้งหมดไป ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการเยียวยาตามสมควรแก่เหตุ แต่ถ้าไม่มีความเสียหายน่าจะเป็นเรื่องที่ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

1. เพ็ญ เพ็ญนิตี, ละเมียด,รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ 56,2546
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
2. ศาสตราจารย์สมชัย ทรัพย์วณิช,คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา,2527,สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

*นิติกร 8 ว กลุ่มกฎหมาย สำนักบริหารกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

การทำให้เขาเสียหาย

ต้องเสียหายจึงจะละเมิด ความรับผิดทางละเมิดมุ่งประสงค์ที่จะให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ฉะนั้น เมื่อไม่มีความเสียหายก็ไม่ใช่ละเมิดฎีกา ที่ 457/2536 “ การที่จำเลยที่ 3 ฟ้องจำเลยที่ 2 และขอให้ศาลอายัดเงินที่จำเลยที่ 2 จะได้รับจากจำเลยที่ 1 ตามสัญญาจ้างทำของไว้ก่อนพิพากษา และศาลมีคำสั่งให้อายัดไว้ ปรากฏว่าเงินค่าจ้างทำของนี้เดิมเป็นสิทธิเรียกร้องของห้าง บ. โดยจำเลยที่ 2 ทุนส่วนผู้จัดการเป็นผู้ทำสัญญาจ้างทำของกับจำเลยที่ 1 แต่ต่อมาได้โอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวให้แก่โจทก์ไปก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งอายัดแล้ว ห้าง บ. และจำเลยที่ 2 ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องดังกล่าวต่อจำเลยที่ 1 อีกต่อไป คำสั่งให้อายัดจึงไม่มีผลบังคับกับจำเลยที่ 1 แม้จำเลยที่ 1 ไม่ได้โต้แย้งหนี้ตามคำสั่งให้อายัด แต่กลับส่งเงินไปศาลก็เป็นกรณีที่จำเลยที่ 1 จะต้องรับผิดชอบ ทำให้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ต้องเสื่อมเสียไปไม่ การกระทำของจำเลยไม่ทำให้โจทก์เสียหาย ไม่เป็นละเมิด”

เรื่องนี้ธนาคารรับโอนสิทธิเรียกร้องมาก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งอายัดชั่วคราวเพื่อหน่วยงานนั้นได้รับคำสั่งศาลให้ส่งเงิน หน่วยงานนั้นต้องปฏิเสธไปแต่กลับส่งเงินให้ศาลซึ่งไม่ทำให้หน่วยงานนั้นพินาศที่ตามสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องต่อธนาคาร แม้การกระทำของหน่วยงานนั้นที่ส่งเงินให้ศาลจะมีชอบ แต่ก็ไปทำให้ธนาคารเสียหายจึงไม่เป็นละเมิด

อย่างไรจึงจะถือว่าเสียหาย เสียหายถึงแก่ชีวิตคือตาย ร่างกายได้รับอันตราย ทรัพย์สินแตกสูญหาย กรณีแต่ะยารอดแม้จะไม่บอบสลายก็ถือว่าเสียหายในตัวของผู้อื่นเอา มือลูบหรือจับแต่ะรถตามสังคมไทยน่าจะถือว่าคนทั่วไปไม่ต่างกันเท่ากับเจ้าของยินยอมโดยปริยาย ไม่เป็นละเมิด แต่ถ้าห้ามแล้วยังฝืนไปกระทำก็เป็นละเมิดชกต่อยไม่บาดเจ็บไม่ต้องเสียค่ารักษา เอื้อมมือเข้าไปในหน้าต่างบ้านผู้อื่นแล้วหุดกลับ เอาสิ่งของไปวางบนที่ดินของคนอื่นโดยไม่มีสิทธิ แม้นต้นหญ้าจะไม่เสียหาย (ฎีกาที่ 686/2512) ชัดขวางมิให้โจทก์เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฎีกาที่ 907/2512) ไม่รื้อถอนรั้วพินาศให้หมดสิ้นแม้จะมีเนื้อที่เล็กน้อย (ฎีกาที่ 4490/2542) ถือว่าเสียหายแก่ชีวิตทำให้บุคคลอื่นถึงตาย แม้ตั้งใจแค่ทำร้ายร่างกายแต่ถ้าตายต้องเสียหายแก่ชีวิตเหมือนกัน (ฎีกาที่ 1104/2509) เสียหายแก่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ เป็นอันตรายแก่กาย ก็เป็นความเสียหายแก่ร่างกายอันตรายสาหัสเสียหายต่อจิตใจ หมายถึงเป็นอันตรายแก่จิตใจ จิตใจในที่นี้แม้จะไม่มีรูปร่างแต่ไม่ใช่อารมณ์ เช่น ตีใจ เสียใจ รัก โกรธ อับอาย เศร้าโศก ว่าห่วย เพราะเรื่องเหล่านี้ไม่ใช่เป็นอันตรายต่อจิตใจ (ฎีกาที่ 273/2504)

ที่จะเป็นอันตรายต่อจิตใจ ต้องเป็นการกระทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจ เช่น จิตพิ้นเพื่อนทำให้ตกใจกลัววิตกกังวลจนประสาทเสีย (ฎีกาที่ 626/2593) เสียหายแก่อนามัย คือ ทำให้เสียสุขภาพอยู่อย่างไม่สงบ เพราะกลิ่น ควัน กระเทือน น้ำเน่า หรือฝุ่น หรือกลิ่นหีบศพข้างบ้าน โรงงานผลิตครั้งส่งกลิ่นเหม็น (ฎีกาที่ 1719-1720/2499) ดอกเส้าเข็มทำให้นอนไม่หลับเพราะหนวกหู ฝุ่นละอองจากการก่อสร้างบ้านสิ้นสะเทือน (ฎีกาที่ 3407/2535) เสียหายแก่เสรีภาพเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 แจ้งความเท็จทำให้โจทก์ถูกจับกุมและควบคุม เสียเสรีภาพ (ฎีกาที่ 1147/2503) เสียหายแก่ทรัพย์สินความเสียหายตามลักษณะทรัพย์สินในประมวลกฎหมายอาญาเป็นความเสียหายแก่ทรัพย์สินทั้งสิ้น

สิทธิครอบครองสิทธิครอบครองเป็นทรัพย์สิน ครอบครองช้างที่สัญญาซื้อขายเป็นโมฆะในรูปแบบ (ฎีกาที่ 1294/2529) สิทธิครอบครองรถประจำตำแหน่ง (ฎีกาที่ 2942/2526) กระแสไฟฟ้าก็เป็นทรัพย์สิน (ฎีกาที่ 877/2501) การลักลอบใช้โทรศัพท์พื้นฐานซึ่งต้องใช้กระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 1880/2542) การลักลอบใช้โทรศัพท์มือถือก็เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ประกอบการเช่นกัน